

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва і архітектури

КОНЦЕПТУАЛЬНЕ АРХІТЕКТУРНЕ ПРОЄКТУВАННЯ МІСТОБУДІВНИХ І ЛАНДШАФТНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ОБ'ЄКТІВ

Методичні вказівки

до виконання концептуального проєкту інноваційного
багатофункціонального центру територіально-просторового розвитку
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю G-17 «Архітектура та містобудування»

Київ 2026

УДК 711:712

К61

Укладачі: Н. М. Шебек, д-р архітектури, професор
О. Ю. Туровець, аспірант

Рецензент М. О. Маслова, доцент

Відповідальна за випуск Н.М. Шебек, д-р архітектури,
професор

*Затверджено на засіданні кафедри Містобудування, протокол
№ 6 від 16 грудня 2025 року.*

В авторській редакції.

Концептуальне архітектурне проектування містобудівних і
К61 ландшафтно-рекреаційних об'єктів : методичні вказівки до
виконання концептуального проекту інноваційного
багатофункціонального центру територіально-просторового розвитку
/ уклад. : Н.М. Шебек, О. Ю. Туровець. – Київ : КНУБА, 2026. – 29 с.

Містять загальну характеристику інноваційних
багатофункціональних центрів територіально-просторового розвитку
та опис методичних рекомендацій з архітектурно-містобудівного
проектування аграрних, індустріальних, культурних та
мультимодальних інноваційних кластерів.

Призначено для здобувачів другого (магістерського) рівня
вищої освіти за спеціальністю G-17 «Архітектура та
містобудування», освітньо-наукова програма «Містобудування».

© КНУБА, 2026

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Концептуальний проєкт інноваційного багатофункціонального центру територіально-просторового розвитку розробляється у складі переддипломного проєкту здобувачами вищої освіти за спеціальністю G-17 «Архітектура та містобудування» освітньо-науковою програмою «Містобудування». Методичні вказівки до його виконання розраховані на студентів, магістерські дослідження яких безпосередньо пов'язані з проєктуванням високотехнологічних містобудівних об'єктів. Вони доповнюють методичні вказівки до виконання переддипломного проєкту¹ і містять рекомендації з архітектурно-планувальної організації чотирьох типів інноваційних багатофункціональних центрів територіально-просторового розвитку: аграрних, індустріальних, культурних та мультимодальних інноваційних кластерів.

Мета виконання концептуального проєкту полягає в ознайомленні здобувачів з особливостями просторової організації нових і надзвичайно важливих для України містобудівних об'єктів. На стадії переддипломного проєктування студент аналізує теоретичний та практичний досвід архітектурно-містобудівної організації високотехнологічних містобудівних об'єктів за темою власної атестаційної роботи, завершує аналіз існуючої містобудівної ситуації, узгоджує структуру проєктованого інноваційного кластера, уточнює завдання на виконання дипломного проєкту, опрацьовує варіанти проєктних рішень.

Склад концептуального проєкту інноваційного багатофункціонального центру територіально-просторового розвитку, методичні рекомендації щодо його виконання, а також особливості його оцінювання повністю відповідають завданню та вимогам до розробки переддипломного проєкту на будь-яку іншу тему², тому тут зупинимося лише на особливостях дослідження та архітектурно-містобудівного проєктування інноваційних кластерів.

¹ Концептуальне архітектурне проєктування містобудівних і ландшафтно-рекреаційних об'єктів : методичні вказівки до виконання переддипломного курсового проєкту / уклад. Н.М. Шебек. – Київ : КНУБА, 2024. – 17 с.

² Там же.

Загальна характеристика інноваційних багатофункціональних центрів територіально-просторового розвитку

Інноваційні багатофункціональні центри територіально-просторового розвитку – це місця зосередження різноманітних видів людської активності, здатні створювати та використовувати передові рішення для покращення якості умов і ефективності процесів, що відбуваються всередині та ззовні таких систем.

Залежно від специфіки діяльності, можна виділити чотири категорії інноваційних багатофункціональних центрів територіально-просторового розвитку: аграрно-інноваційні, індустриально-інноваційні, культурно-інноваційні кластери та мультимодальні кластери економічного зростання.

Аграрно-інноваційні кластери – це територіальні скупчення інтегрованих аграрних підприємств, науково-дослідних і освітніх установ, інфраструктури агропереробки, логістики та сервісів підтримки, спрямованих на створення, впровадження й поширення передових технологій у сільському господарстві та суміжних галузях з метою підвищення якості продукції, продуктивності, сталості та конкурентоспроможності аграрних територій.

Індустриально-інноваційні кластери – це зони концентрації взаємопов'язаних промислових підприємств, інженерно-технологічних, науково-дослідних та освітніх організацій, інфраструктурних і сервісних об'єктів, орієнтованих на розробку, впровадження та масштабування інноваційних виробничих процесів і продуктів, взаємовигідна співпраця яких здатна забезпечити структурну модернізацію економіки та зростання індустриального потенціалу територій.

Культурно-інноваційні кластери – це локалізовані осередки сконсолідованих наукових організацій, установ культури та місць праці представників різних секторів креативної економіки, чия спільна діяльність спрямована на розробку, створення, просування та комерціалізацію інноваційних культурних, креативних і туристичних продуктів та послуг, заснованих на актуалізації територіальної ідентичності та інтеграції культурної спадщини, ефективна кооперація яких покликана забезпечити структурну трансформацію соціально-культурної сфери, підвищення туристичної привабливості та сталий розвиток креативного потенціалу територій.

У місцях інтенсивної транспортної активності виникає особливий різновид інноваційних багатофункціональних центрів територіально-просторового розвитку – *мультимодальні кластери економічного зростання* – багатофункціональні утворення з взаємозалежних підприємств та організацій, що формуються навколо й у складі транспортно-пересадочних чи перевантажувальних вузлів з метою надання послуг для пасажирів та обробки товарів або з метою отримання конкурентних переваг від наближеності до спеціалізованої інфраструктури і характеризуються підвищеною інтенсивністю економічної діяльності.

Важливими властивостями інноваційних багатофункціональних центрів територіально-просторового розвитку є їх максимальна компактність, адаптивність, соціальне та функціональне різноманіття. Основною метою формування таких структур є забезпечення сприятливих умов для генерування, удосконалення і швидкого впровадження перспективних ідей. З цією метою інноваційні багатофункціональні центри територіального-просторового розвитку мають утворюватися з ущільнених складових, що зменшує час пересування між їх частинами та полегшує формування соціальних і економічних взаємозв'язків. Вимога до адаптивності таких об'єктів впливає з особливостей їх діяльності – згенеровані ідеї потребують апробації. Простір, призначений для цього, має бути гнучким, оскільки відіграватиме роль лабораторії, яка постійно підлаштовуватиметься до змін. Соціальне і функціональне різноманіття досягатиметься поєднанням підприємств не тільки суміжних, а й цілком відмінних між собою за спеціалізацією. Також мають бути передбачені території для відпочинку і проведення вільного часу, які, крім прямого свого призначення, дозволять посилити соціальні взаємозв'язки та привабити людей ззовні, які безпосередньо не задіяні в процесах життєдіяльності такої системи. Ці містобудівні простори мають відповідати потребам різних осіб, що забезпечуватиме всім комфортне перебування та сприятиме диверсифікації соціального складу території.

Важливою задачею інноваційних багатофункціональних центрів територіально-просторового розвитку є залучення людей з поза меж їхньої власної території. Це дозволить уникнути формування замкнених систем, які неминуче деградуватимуть. Одним з інструментів досягнення цього є їх розташування в зоні надійної транспортної доступності – біля автомобільних магістралей і залізниць, а також транспортних вузлів на основі морських, авіаційних і залізничних вокзалів.

Особливості архітектурно-містобудівного проєктування аграрних, індустріальних, культурних та мультимодальних інноваційних кластерів

Формування *аграрно-інноваційних кластерів* є найбільш доцільним у регіонах з розвиненим агропромисловим потенціалом, на територіях, що межують із сільськогосподарськими угіддями, але водночас мають прямий доступ до магістральних транспортних коридорів. Критично важливою для них є наближеність до спеціалізованих логістичних вузлів (наприклад, елеваторів, портів чи вантажних залізничних станцій), коли йдеться про забезпечення оперативності експорту продукції, що швидко псується.

Ключовою особливістю проєктування аграрно-інноваційних кластерів є органічна інтеграція забудови з ландшафтом. Просторова організація таких кластерів повинна враховувати природно-кліматичні умови, ґрунтові характеристики, рельєф та водні ресурси, формуючи єдину систему взаємодії штучного і природного середовища. Забудова має носити переважно низько- та середньоповерховий характер, з чітким зонуванням виробничих, дослідних і публічних просторів та плавними переходами між ними. Адаптивність аграрно-інноваційних кластерів реалізується через можливість трансформації функціональних зон відповідно до сезонності сільськогосподарських процесів, змін у технологіях вирощування, зберігання й переробки продукції, а також потреб у тестуванні нових агротехнологій. Архітектурні рішення мають передбачати модульність будівель, варіативність внутрішніх планувань і можливість швидкого переобладнання просторів під експериментальні чи навчальні потреби.

Соціальне та функціональне різноманіття аграрно-інноваційних кластерів досягається поєднанням просторів праці, навчання, проживання тимчасових дослідників і стажерів, а також рекреаційних зон (рис. 1). Включення зон агротуризму, виставкових майданчиків для демонстрації екологічних технологій, фермерських ярмарків та освітніх центрів здорового харчування і популяризації інноваційного агровиробництва сприятиме залученню мешканців прилеглих територій, популяризації інноваційного фермерства та еко-стилю життя, спрямованого на розумне споживання в епоху обмеженості ресурсів.

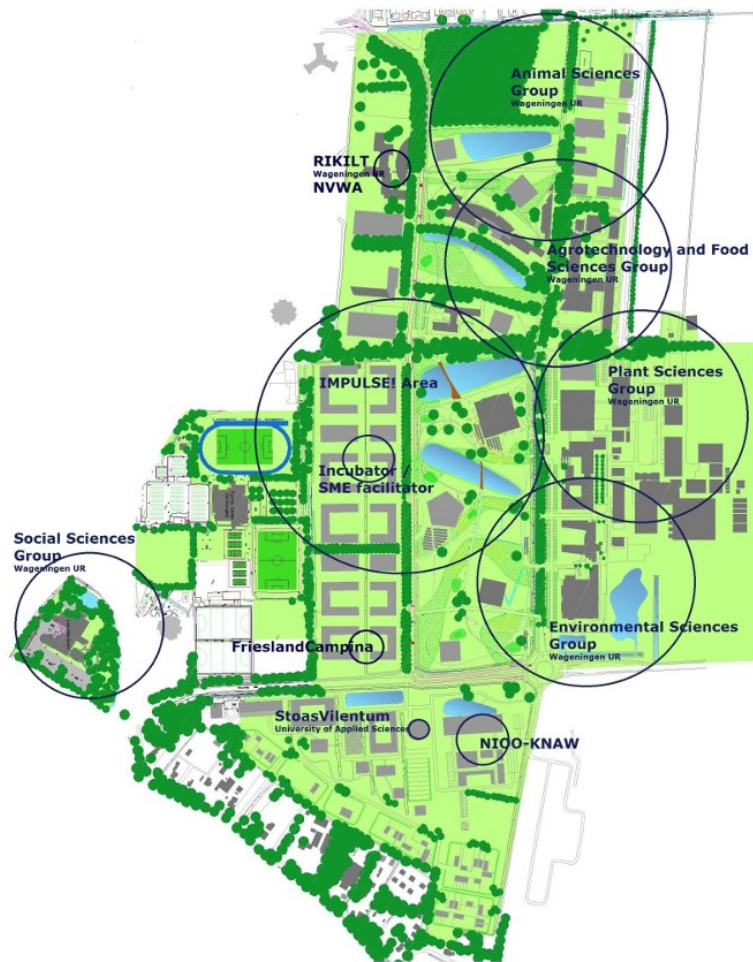

Рис. 1. Аграрно-інноваційний кластер Foodvalley у Вагенінгені, Нідерланди. Схематичний план кампусів університету Вагенінгена, який є частиною кластера, станом на 2013 рік³

Індустріально-інноваційні кластери формуються як висококонцентровані просторові утворення, спрямовані на інтеграцію наукоємного виробництва, інженерних розробок, прикладних досліджень та сервісної інфраструктури. Їх доцільно розміщувати як на нових територіях (greenfield-напрямок), так і на базі депресивних промислових зон (brownfield-напрямок) у найбільших містах та їхніх сателітах, що сприятиме ревіталізації урбаністичного середовища. Залежно від наявних у кластері підприємств, ключовими факторами розташування можуть бути доступ до потужних джерел енергопостачання та мультимодальних транспортних вузлів, здатних обробляти великогабаритні вантажі та сировину.

³ Wageningen Campus Strategy. Wageningen University & Research eDepot. URL: <https://edepot.wur.nl/274535> (дата звернення: 14.12.2025).

Просторова структура індустріально-інноваційних кластерів базується на компактному розміщенні взаємопов'язаних виробничих і дослідницьких об'єктів (рис. 2), що мінімізує часові та логістичні витрати між етапами розробки, прототипування та серійного виробництва. Важливу роль відіграє чітке, але гнучке функціональне зонування, яке дозволяє розділяти технологічно складні або потенційно небезпечні процеси та водночас забезпечувати їх ефективну кооперацію. Архітектурні рішення мають враховувати швидкі зміни у виробничих технологіях, що вимагає використання універсальних каркасних систем, трансформованих інженерних мереж та просторів, придатних для розміщення різних типів обладнання. Такі кластери фактично функціонують як постійно оновлювані експериментально-виробничі середовища.

Рис. 2. Індустріально-інноваційний кластер Grenoble Innovation for Advanced New Technologies (GIANT) у м. Греноблі, Франція⁴

⁴ Documents to download: Brochure GIANT (english). GIANT campus. URL: <https://www.giant-grenoble.org/en/documents-to-download/> (дата звернення: 14.12.2025).

Індустріально-інноваційні кластери мають інтегрувати в собі громадські простори технократичного спрямування. Це можуть бути музеї науки і техніки, центри прототипування (FabLab), відкриті для громадськості, та конференц-зали для бізнес-форумів. Важливою є наявність рекреаційних зон для працівників, які компенсують техногенне навантаження, сприяючи неформальному спілкуванню та формуванню міждисциплінарних зв'язків, що є каталізатором народження нових технічних ідей.

Культурно-інноваційні кластери доречно формувати в усіх без винятку регіонах України, оскільки їхня діяльність має сприяти дослідженню, збереженню та відновленню пам'яток культурної спадщини; виявленню та документуванню об'єктів, що мають значну цінність і потребують захисту; вивченню та популяризації традицій, звичаїв та культурного надбання українського етносу; відтворенню національної та регіональної ідентичності; створенню найсприятливіших умов для творчої діяльності митців та інших представників різних секторів креативної економіки. Особливо доречним їх створення буде у малих містах і селищах – потенційних центрах розвитку сфери гостинності, територіально наближених до місць концентрації осередків архітектурно-містобудівної спадщини і максимально наближених до міжрегіональних шляхів сполучення⁵.

Культурно-інноваційні кластери можна розглядати як своєрідні інкубатори для відновлення та подальшого розвитку української культури. Їхньою характерною особливістю є максимальна залученість креативних особистостей, діяльність яких не залежить від наявності значної кількості матеріальних ресурсів, проте її результатом можуть стати безцінні твори різноманітних мистецтв, здатних гідно представити Україну у міжнародному культурному просторі. Культурно-інноваційні кластери мають перетворитися на яскраві та самобутні архітектурно-містобудівні об'єкти – видимі фокуси зосередження культурного життя мешканців певних територій (рис. 3). Окрім представницької функції культурно-інноваційних кластерів, слід відмітити ті можливості, які вони створюють для активізації процесів спілкування мешканців територіальних громад, що значно підвищує їхню здатність до самоорганізації та сприяє досягненню цілей сталого розвитку.

⁵ Тімохін В. О., Шебек Н. М. Сузір'я архітектурно-містобудівної спадщини України. – Київ : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2025. – 272 с.

Рис. 3. Культурно-інноваційний кластер Elektrownia Powiśle у м. Варшаві, Польща⁶

Поблизу транспортно-пересадочних вузлів виникає специфічний різновид інноваційних багатофункціональних центрів територіально-просторового розвитку – *мультиmodalні кластери економічного зростання*. Прикладом таких об'єктів є хаб у зоні впливу аеропорту Схіпгол в Нідерландах (рис. 4), який став потужним центром розвитку економіки регіону, продовжує розростатися й удосконалюватися.

Основними особливостями мультиmodalних кластерів є постійний потік людей, що пересувається ними завдяки концентрації транспортних потоків, і залученість у внутрішні функціональні системи (роботу та дозвілля) більшої кількості людей за рахунок легкої доступності до них, і, відповідно, більшого радіусу обслуговування порівняно з класичними інноваційними багатофункціональними центрами територіально-просторового розвитку. Це дозволяє вивести соціальне різноманіття на новий рівень без необхідності розширення території самого кластера. І хоча транзитні пасажери не будуть залучені в процес формування інновацій, їх взаємодія з постійними учасниками процесу цьому сприятиме. Додатковою перевагою мультиmodalних кластерів є можливість легкого переміщення людей і ресурсів за їх територіальні межі та назад, і, як наслідок, швидкого товарообігу, розповсюдження та обміну інформацією.

⁶ Elektrownia Powiśle B4. OfficeMAP. URL: <https://www.officemap.pl/office/elektrownia-powisle-b4> (дата звернення: 14.12.2025).

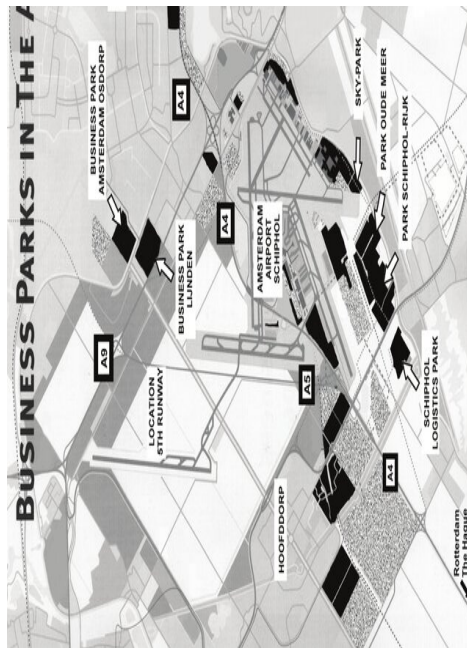

Рис. 4. Мультимодальний кластер в районі аеропорту Схіпгол, Амстердам⁷

Орієнтовний перелік функціональних зон інноваційних багатofункціональних центрів територіально-просторового розвитку:

- зона виробничої забудови інноваційного характеру;
- зона житлової забудови;
- зона громадської забудови;
- зона комунально-складської забудови (залежно від спеціалізації виробничих підприємств), готелі;
- озеленені території (зелені насадження загального користування, зелені насадження обмеженого користування, зелені насадження спеціального призначення);
- зона транспортних комунікацій – територія споруд і мереж міського та зовнішнього транспорту (транспортно-пересадкові вузли, порти, аеропорти, вокзали, перехоплювальні паркінги, зони паркування велосипедів, самокатів та інших індивідуальних транспортних засобів).

⁷ Warffemius P. M. J. Modeling the Clustering of Distribution Centers around Amsterdam Airport Schiphol: location endowments, economies of agglomeration, locked-in logistics and policy implications : Proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor aan de Erasmus Universiteit Rotterdam op gezag van de rector magnificus / TRAIL Research School. Delft, 2007. 258 c. URL: https://www.researchgate.net/publication/254804643_Modeling_the_Clustering_of_Distribution_Centers_around_Amsterdam_Airport_Schiphol_location_endowments_economies_of_agglomeration_locked-in_logistics_and_policy_implications (дата звернення: 16.03.2025).

Методичні рекомендації з просторової організації інноваційних багатофункціональних центрів територіально-просторового розвитку

Робота над проектом починається з *аналізу теоретичного та практичного досвіду архітектурно-містобудівної організації високотехнологічних містобудівних об'єктів за темою атестаційної роботи*. Студентам, які розроблятимуть проекти інноваційних кластерів певних видів, рекомендовано опрацювати джерела інформації, наведені в дод.

Результатом аналізу теоретичних джерел інформації має стати:

- Систематизація принципів просторової організації інноваційних багатофункціональних центрів територіально-просторового розвитку відповідного різновиду.
- Таблиця умов (обставин) та факторів (рушійних сил) створення інноваційних кластерів на території досліджуваної ними територіальної громади для підтримки їх сталого розвитку.

Результатом аналізу досвіду проектування аналогічних об'єктів має бути:

- Перелік та вагова частка основних функціональних зон інноваційного кластера відповідного різновиду.
- Модель функціонально-планувальної організації інноваційного багатофункціонального центру відповідного різновиду.
- Технологічна схема взаємозв'язків між структурними елементами інноваційного кластера відповідного різновиду.
- Систематизація прийомів формування просторів та забудови, які приваблюють креативних індивідів у вигляді таблиці: «існуюча проблема – прийом її подолання – очікуваний результат – приклад».

Студент має проаналізувати запропоновані та будь-які додаткові джерела інформації, щоб зрозуміти і запам'ятати різні аспекти архітектурно-містобудівного проектування інноваційних багатофункціональних центрів територіально-просторового розвитку, пов'язаних безпосередньо з його темою дослідження. Після цього можна переходити до творчої інтерпретації отриманих знань.

Місце розташування та складові частини проєктованого об'єкта мають бути аргументовані потенціалом території та потребою громади у формуванні середовища, сприятливого для інновацій. Інноваційний

багатофункціональний центр територіально-просторового розвитку може бути утворений на базі існуючих інституцій (університетів, творчих, ділових осередків, місць тяжіння населення або концентрації транспортних потоків тощо) або сформований завдяки зосередженню нових установ. У будь-якому випадку необхідно обґрунтувати перелік структурних елементів інноваційного кластера, спираючись на документи стратегічного планування просторового розвитку чи повоєнного відновлення території відповідної громади, та вибрати місце для його формування, орієнтуючись на містобудівну документацію вищого рівня та на результати комплексної оцінки території. Додатковими аргументами на користь тої чи іншої ділянки можуть бути висока різноманітність соціуму, потреба в розвантаженні міського ділового центру за рахунок формування нової точки тяжіння тощо. Незалежно від обраного варіанта студент має описати очікуваний соціально-економічний ефект від розміщення і функціонування проєктованого об'єкта на місцевому (частина населеного пункту, населений пункт, територія територіальної громади), регіональному (область, економічний район) і державному (країна) рівнях.

Результатом аналізу вихідних даних до проєктування має стати:

- Схема розташування проєктованих інноваційних багатофункціональних центрів різних типів на території територіальної громади та/або у планувальній структурі населеного пункту.
- Схема поетапного перетворення існуючої забудови на інноваційний багатофункціональний центр із позначенням будівель і споруд, які залишаються без змін, модернізуються або зносяться.
- Перелік та вагова частка основних функціональних зон проєктованого інноваційного кластера.

Розрахункова площа території інноваційних багатофункціональних центрів приймається в межах 20 – 30-хвилинної пішохідної доступності від підприємств і установ, на основі яких утворюється відповідний об'єкт, та між усіма іншими складовими елементами кластера (кампусами університетами, дослідницькими інститутами, R&D лабораторіями, офісними будівлями, бібліотеками тощо). Для мультимодальних кластерів зона впливу може бути збільшена, враховуючи особливості видів транспорту, які присутні у мультимодальному кластері, але не більше 15 – 20 хвилин пересування громадським транспортом (не власним автомобілем) від транспортно-пересадочного вузла.

Результатом пошуку проєктного рішення має стати:

- Уточнене завдання на виконання дипломного проєкту.
- Зображення і короткий опис варіантів функціонально-планувального та об'ємно-просторового рішення проєктованого інноваційного осередку.
- Перспективні зображення фрагментів забудови і благоустрою, що формують креативне багатofункціональне урбанізоване середовище.

Результати виконання цього завдання студентом мають увійти до презентацій матеріалів атестаційної роботи освітнього рівня магістр, бути представленими у вигляді графічних матеріалів з короткими текстовими описами на фор-ескізі дипломного проєкту та у пояснювальній записці до нього.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Монографії:

1. Куйбіда В. С., Білоконь Ю. М. Територіальне планування в Україні : європейські засади та національний досвід : монографія. – Київ : Логос, 2009. – 108 с.
2. Панченко Т. Ф. Туристичне середовище : архітектура, природа і інфраструктура : монографія. – Київ : Логос, 2009. – 176 с.; іл.
3. Рибчинський О. Ринкові площі історичних міст України : монографія. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. – 776 с.
4. Тімохін В. О., Шебек Н. М. Сузір'я архітектурно-містобудівної спадщини України. – Київ : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2025. – 272 с.

Підручники:

1. Містобудівне проектування. Частина I. Місто як об'єкт проектування : підручник; за ред. Г. П. Петришин. – Львів : Видавництво Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2021. – 310 с.
2. Містобудівне проектування. Частина II. Проектування структурних елементів міста : підручник; за ред. Г. П. Петришин, Б. С. Посацького, Ю. В. Ідак. – Львів : Видавництво Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2022. – 316 с.

Навчальні посібники:

1. Кушніренко М. М. Передпроектний аналіз в містобудуванні : навч. пос. – Київ : Віпол, 1986. – 169 с.
2. Петришин Г. П. Історичні архітектурно-містобудівні комплекси. Наукові методи дослідження : навч. пос. / Г.П. Петришин, У.І. Іваночко, Ю.В. Ідак та ін.; за ред. Г. П. Петришин. – Львів : Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2006. – 212 с.
3. Посацький Б. С. Реконструкція сформованих міст : навч. пос. з курсу «Теорія архіт. і містобудування» [наук. ред. і відп. за вип. І. В. Русанова]. – Львів : ЛПП, 1985. – 84 с.
4. Посацький Б. С. Основи урбаністики. Ч. 1. Урбанізація та територіальне розпланування : навч. посіб. для студ. напрямку «Архітектура» вищ. навч. закл. України. – Львів : Манускрипт, 2002. – 120 с. ; табл., рис.
5. Посацький Б. С. Основи урбаністики. Ч.2. Розпланування та забудова міст : навч. пос. – Львів : Видавництво Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2001. – 244 с.

Методичні роботи:

1. Бармашина Л. Н. Формування середовища життєдіяльності для маломобільних груп населення. – Київ : Союз-Реклама, 2000. – 90 с.
2. Концептуальне архітектурне проєктування містобудівних і ландшафтно-рекреаційних об'єктів : методичні вказівки до виконання переддипломного курсового проєкту / уклад. Н.М. Шебек. – Київ : КНУБА, 2024. – 17 с.
3. Наукові дослідження в містобудуванні : методичні вказівки до виконання індивідуального завдання на тему : «Вихідні дані до дипломного проєктування» / уклад. Н.М. Шебек. – Київ : КНУБА, 2024. – 21 с.
4. Наукові дослідження в містобудуванні та ландшафтній архітектурі : методичні вказівки до виконання індивідуального завдання на тему : «Анотована програма магістерської роботи» / уклад. Н.М. Шебек. – Київ : КНУБА, 2024. – 27 с.
5. Палеха Ю.М. Регіональне планування : методичний посібник. – Київ : Логос, 2020. – 224 с.

Нормативно-правові документи:

1. Благоустрій територій. Державні будівельні норми України. ДБН Б.2.2-5:2011. – Вид. офіц. Київ : Мінрегіон України, 2012. – 44 с. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/12/24.1.-DBN-B.2.2->

[52011.-Planuvannya-ta-zabudova-mist-sel.pdf](#)

2. Водний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 24, ст. 189. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>
3. Державний реєстр нерухомих пам'яток України. Міністерство культури та інформаційної політики України, 14/01/2022. URL: <https://mcip.gov.ua/kulturna-spadshchyna/derzhavnyy-reiestr-nerukhomykh-pam-iatok-ukrainy/>
4. Захисні споруди цивільного захисту. Державні будівельні норми України. ДБН В.2.2-5:2023. Київ : Мінінфраструктури України, 2023. – 112 с. URL: https://budexp.com.ua/wp-content/uploads/2023/09/dbn-v.2.2-5_2023-zahysni-sporudy-tsyvilnogo-zahystu.pdf
5. Земельний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, ст.27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
6. Інклюзивність будівель і споруд. Державні будівельні норми України. ДБН В.2.2-40:2018. Київ: Мінрегіон України, 2018. 64 с. URL: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/01/V2240-2018.pdf>
7. Планування та забудова територій. Державні будівельні норми. ДБН В.2.2-12:2019. Київ: Мінрегіон України, 2019. – 177 с. URL: <https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/07/DBN-V22-12-2019.pdf>
8. Про затвердження Порядку розроблення, оновлення, внесення змін та затвердження містобудівної документації. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 вересня 2021 р., № 926. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/926-2021-%D0%BF#Text>
9. Про затвердження Списку історичних населених місць України. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 липня 2001 року, № 878. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2001-%D0%BF#Text>
10. Про охорону культурної спадщини. Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 39, ст. 333. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>
11. Про регулювання містобудівної діяльності. Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 34, ст. 343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>
12. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядж. Каб. Міністрів України від 10.07.2019, № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-p#Text>
13. Про схвалення Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності

України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025 – 2027 роках: Розпорядж. Каб. Міністрів України від 31.12.2024, № 1351-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-p#Text>

14. Склад та зміст містобудівної документації на місцевому рівні. Державні будівельні норми України. ДБН Б.1.1-14:2021. Київ : Мінрегіон України, 2022. 77 с. URL: https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2022/08/dbn-b.1.1-14_2021.pdf

Додаткова література:

1. Вечерський В. В. Спадщина містобудування України : Теорія і практика історико-містобудівних пам'яткоохоронних досліджень населених місць. – Київ : НДІТІАМ, 2003. – 560 с.
2. Гел Й. Міста для людей; пер. з англ. О. Олійник. – Київ : Основи, 2018. – 304 с.
3. Джейкобс Д. Смерть і життя великих американських міст; пер. з англ. : І. Савюк, М. Шевцова. – Київ : CANactions, 2021. – 592 с.
4. Florida R. The Rise of the Creative Class. New York : Basic Books, 2019. 512 с.
5. Florida R. Who's Your City?: How the Creative Economy Is Making Where You Live the Most Important Decision of Your Life. New York: Basic Books, 2008. 384 с.
6. Florida, R. The New Urban Crisis: How Our Cities Are Increasing Inequality, Deepening Segregation, and Failing the Middle Class – and What We Can Do About It. New York: Basic Books, 2017. 336 с.
7. Landry C. The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators. 2nd ed. London : Earthscan, 2008. 352 p.

Джерела інформації для аналізу теоретичного досвіду архітектурно-містобудівної організації високотехнологічних містобудівних об'єктів

- Bobek, V., Streltsov, V., Horvat, T. Directions for the Sustainability of Innovative Clustering in a Country. Sustainability. 2023. Vol. 15, (4), 3576. <https://doi.org/10.3390/su15043576>.
- Бобрун Н. В. Принципи розвитку територій в зонах впливу міжнародних транспортних коридорів : автореф. дис ... канд. архітектури: 18.00.01; Нац. ун-т «Львівська політехніка». – Львів : НУ «Львівська політехніка», 2016. – 20 с.
- Katz, B., Wagner, J. The Rise of Innovation Districts: A New Geography of Innovation in America. Brookings Institution's Metropolitan Policy Program. 2014. P. 1–34.
- Li, J., Webster, D., Cai, J., Muller, L. Innovation Clusters Revisited: On Dimensions of Agglomeration, Institution, and Built-Environment. Sustainability. 2019. Vol. 11 (12), 3338. <https://doi.org/10.3390/su11123338>.
- Martinidis, G., Adamseged, M. E., Dyjakon, A., Fallas, Y., Foutri, A., Grundmann, P., Hamann, K., Minta, S., Ntavos, N., Råberg, T., Russo, S., Viaggi, D. How Clusters Create Shared Value in Rural Areas: An Examination of Six Case Studies. та ін. Sustainability 2021, 13(8), 4578. <https://doi.org/10.3390/su13084578>.
- Medeiros, E. Development Clusters for Small Places and Rural Development for Territorial Cohesion? Sustainability. 2021. Vol. 14, (1), 84. <https://doi.org/10.3390/su14010084>.
- Підгрушний Г. П. Формування системи полюсів зростання в Україні як передумова її переходу до моделі поліцентричного просторового розвитку. –Укр. геогр. журн., 2017. – №1. – С. 48 – 54.
- The Amsterdam city doughnut a tool for transformative action / Doughnut Economics Action Lab, Biomimicry 3.8, Circle Economy, C40 Cities. Amsterdam, 2020. 22 p. URL: <https://doughnuteconomics.org/amsterdam-portrait.pdf>.
- Туровець О. Ю. Містобудівні інноваційні центри як інструмент економічного розвитку України. Сучасні проблеми архітектури та містобудування, 2025. – № 71. – С. 374 – 384. <https://doi.org/10.32347/20773455.2025.71.374-384>.

Джерела інформації для аналізу теоретичного досвіду архітектурно-містобудівної організації аграрно-інноваційних кластерів

- Кошкалда І., Прокопишин О., Трушкіна Н. Концептуальні засади створення інноваційних агрокластерів в умовах сталого розвитку національної економіки. *Scientific Bulletin of Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (Series: Economics and Management in the Oil and Gas Industry)*. 2022. № 1(25). С. 74–88. [https://doi.org/10.31471/2409-0948-2022-1\(25\)-74-88](https://doi.org/10.31471/2409-0948-2022-1(25)-74-88).
- Lianu, C., Simion, V. E., Urdes, L., Bucea-Manea-Țoniș, R., Radulescu, I. G., Lianu, C. Agroecological Approaches in the Context of Innovation Hubs. *Sustainability*. 2023. Vol. 15, (5), 4335. <https://doi.org/10.3390/su15054335>.
- Liu, J. The design of agri-industrial ecological park: A case study of Zhengzhou national economic-technological development area. *Acta Ecologica Sinica*. 2015. T. 35, № 14. <https://doi.org/10.5846/stxb201311242804>. URL: https://www.researchgate.net/publication/273691006_The_design_of_agri-industrial_ecological_park_A_case_study_of_Zhengzhou_national_economic-technological_development_area
- Ma, H., Liu, J. Planning and Design of Modern Agricultural Industrial Park Based on Rural Revitalization Strategy -A Case Study of Fenghuang, Mingshan, Ya'an, Sichuan Province. *Advances in Economic Development and Management Research*. 2023. Vol. 1, № 1. P. 147. <https://doi.org/10.61935/aedmr.1.1.2023.p147>.
- Муха Т. О. Функціонально-планувальна організація агрорекреаційних екопоселень (на прикладі Полтавської області): автореф. дис. ... канд. архітектури: 18.00.04; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2019. – 23 с.
- Riaño-Herrera, D. A., Romero-Perdomo, F., Quintero-Castro, J., García-Sánchez, A. & Rodríguez-Urrego, L. Exploring the design and contributions of urban agroecosystem living labs for sustainable city development. *Sustainable Futures*. 2025. Vol. 10, 100976. <https://doi.org/10.1016/j.sfr.2025.100976>.
- Sadenova, A., Nurenkova, E., Kunyazov, Y., Suieubayeva, S., Madiyarova, K. Analysis of innovation potential of regional agroclusters / *Scientific*

Джерела інформації для аналізу практичного досвіду архітектурно-містобудівного проєктування аграрно-інноваційних кластерів

- 39 North. Saint Louis' Agtech Innovation District. 39 North. URL: <https://39northstl.org/> (дата звернення: 13.12.2025). *Територія навколо Центру рослинництва Дональда Данфорта (США). Об'єднує біотехнологічні стартапи, корпорації та дослідницькі поля в єдиному районі.*
- About the European CAP Network | EU CAP Network. Welcome to the EU CAP Network! EU CAP Network. URL: https://eu-cap-network.ec.europa.eu/about/eu-cap-network_en (дата звернення: 13.12.2025). *Smart Villages – програмні кейси (різні країни) для цифрової та суспільної інновації у сільських громадах.*
- Food & Bio Cluster Denmark. URL: <https://www.foodbiocluster.dk/> (дата звернення: 13.12.2025). *Регіональний кластер Green Food Valley у Центральній Ютландії, що охоплює весь ланцюжок: від первинного вирощування до складних біотехнологічних переробок інгредієнтів.*
- Guelph innovation district. Urban design guidelines. Fusion Homes, BIG, MHBC. 2025. 96 p. URL: <https://guelph.ca/wp-content/uploads/GID-1-and-2-Urban-Design-Guidelines-March-2025.pdf> (дата звернення: 13.12.2025). *Міське селище та центр сталого працевлаштування, що підтримує Університет Гвелфа та центр Гвелфа як інноваційні простори.*
- Home. Foodvalley. URL: <https://foodvalley.nl/en/> (дата звернення: 13.12.2025). *Екосистема навколо Вагенінгенського університету, що об'єднує понад 1500 компаній (від стартапів до Nestle та Unilever). Спеціалізується на харчових інноваціях, протеїнових переходах та циркулярному сільському господарстві.*
- International Innovation Hub – Agropolis International. Agropolis International. URL: <https://www.agropolis.fr/International-Innovation-Hub> (дата звернення: 13.12.2025). *Науковий парк та кластер в Монпельє, Франція, присвячений сільському господарству, продовольству,*

біорізноманіттю та навколишньому середовищу. Об'єднує понад 112 дослідницьких підрозділів.

- Martinidis, G., Adamseged, M. E., Dyjakon, A., Fallas, Y., Foutri, A., Grundmann, P., Hamann, K., Minta, S., Ntavos, N., Råberg, T., Russo, S., Viaggi, D. How Clusters Create Shared Value in Rural Areas: An Examination of Six Case Studies. *Sustainability* 2021, 13(8), 4578. <https://doi.org/10.3390/su13084578>.
- Welcome to Agri-TechE. Agri-TechE. URL: <https://www.agri-tech-e.co.uk/> (дата звернення: 13.12.2025). *Кластер East Anglia Agri-Tech Cluster у Великобританії, що об'єднує фермерів, виробників, дослідників (зокрема Cambridge) та технологів. Фокус на робототехніці, дистанційному зондуванні та управлінні даними в полях.*

Джерела інформації для аналізу теоретичного досвіду архітектурно-містобудівної організації індустріально-інноваційних кластерів

- Bilaşco, Ş., Horeczki, R., Rácz, S., Roşca, S., Dohotar, V., Vescan, I., Fodorean, I., Sestras, P. Spatial Analysis of Creative Industries for Urban Functional Zones: A GIS-Based Comparative Study in Eastern European Regional Centres: Cluj-Napoca (Romania) and Pécs (Hungary). *Applied Sciences*. 2024. Vol. 14, (3), 1088. <https://doi.org/10.3390/app14031088>.
- Clarkson, M., Fink, M., Kraus, S. Industrial cluster as a factor for innovative drive in regions of transformation and structural change: A comparative analysis of East Germany and Poland. *JEEMS*. 2007 (4). P. 340–364. URL: <https://hdl.handle.net/10419/84138> (дата звернення: 13.12.2025).
- Каземі Л. Г. Основи архітектурно-планувальної організації науково-виробничих об'єктів інноваційних парків: автореф. дис ... канд. архітектури: 18.00.02; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. – Київ : КНУБА, 2020. – 18 с.
- Kim, D., Kim, S., Lee, J. S. The rise and fall of industrial clusters: experience from the resilient transformation in South Korea. *The Annals of Regional Science*. 2022. <https://doi.org/10.1007/s00168-022-01170-6>.
- Поліванова М. В. Інноваційний підхід до функціонально-планувального рішення технопаркових комплексів: автореф. дис. ... канд. архітектури: 18.00.01; Харк. нац. ун-т буд-ва та архіт. – Харків : ХНУБА, 2019. – 20 с.

- Sadowy, K., Lisiecki, A. Post-industrial, post-socialist or new productive city? Case study of the spatial and functional change of the chosen Warsaw industrial sites after 1989. *City, Territory and Architecture*. 2019. Vol. 6, № 1. <https://doi.org/10.1186/s40410-019-0103-2>.
- Tricarico, L. Placemaking in the Post-Pandemic Context: Innovation Hubs and New Urban Factories. *Sustainability*. 2024. Vol. 16, (3), 1030. <https://doi.org/10.3390/su16031030>.
- Удовиченко О. С. Інноваційний розвиток промислових територій найкрупніших міст України (на прикладі міста Харкова): автореф. дис. ... канд. архітектури: 18.00.04; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2020. – 24 с.
- Zhou, C., Petryshyn, H., Kryvoruchko, O., Kochan, O., Przystupa, K. Potential and Opportunities of Use of Postindustrial Buildings and Territories for Urban Development: Case Studies of the Historical Area in Lviv (Ukraine). *Sustainability*. 2022. Vol. 14, (23), 16020. <https://doi.org/10.3390/su142316020>.

Джерела інформації для аналізу практичного досвіду архітектурно-містобудівного проєктування індустріально-інноваційних кластерів

- 22@ Barcelona. For and from citymakers around the globe | use: urban sustainability exchange. *Metropolis*. URL: <https://use.metropolis.org/case-studies/22-barcelona> (дата звернення: 13.12.2025). *Комплексна реадптація великої колишньо-промислової території в інноваційний дистрикт.*
- A work of urban repair. Allies and Morrison. URL: <https://www.alliesandmorrison.com/projects/kings-cross> (дата звернення: 13.12.2025). *Масштабна трансформація колишніх промислових земель залізниці King's Cross Central у мікс житла, офісів, творчих закладів, університетських корпусів і громадських просторів.*
- Архітектори перетворили колишню бойню в Нешвіллі на сучасний індустріальний квартал – PRAGMATIKA.MEDIA. URL: <https://pragmatika.media/news/arkhitektory-peretvoryly-kolyshniu-bojniu-v-neshvilli-na-suchasnyj-industrialnyj-kvartal/> (дата звернення: 13.12.2025). *Перетворення колишнього м'ясокомбінату в м. Нешвіллі на сучасний індустріальний квартал.*

- Anttiroiko, A. V. The Saga of Kista Science City: the development of the leading Swedish IT hub from a high-tech industrial park to a science city. *International Journal of Technology, Policy and Management*. 2005. Vol. 5, № 3. P. 258-282. <https://doi.org/10.1504/ijtpm.2005.008407>. *Великий ICT/телеком кластер, що еволюціонував у «наукове місто».*
- Boston Seaport Innovation District. The Atlas of Urban Tech. URL: <https://atlasofurbantech.org/cases/usa-boston-seaport-innovation-district/> (дата звернення: 13.12.2025). *Інноваційний район, який робить ставку на змішане використання, інфраструктуру для досліджень і цифрові/смарт-опції міського управління, водночас вирішуючи питання стійкості – дренажу, енергоефективного будівництва та пішохідності.*
- Budapest South Gate Masterplan. Snøhetta. URL: <https://www.snohetta.com/projects/budapest-south-gate-masterplan> (дата звернення: 13.12.2025). *Новий багатофункціональний комплекс на Дунаї, орієнтований на студентів.*
- Ford Dearborn Master Plan. Snøhetta. URL: <https://www.snohetta.com/projects/ford-dearborn-master-plan> (дата звернення: 13.12.2025). *Переосмислення території для інноваційної діяльності.*
- Ford Central Campus Building. Snøhetta. URL: <https://www.snohetta.com/projects/ford-central-campus-building> (дата звернення: 13.12.2025). *Переосмислення території для інноваційної діяльності.*
- Gießen Heyligenstaedt. Snøhetta. URL: <https://www.snohetta.com/projects/giessen-heyiligenstaedt> (дата звернення: 13.12.2025). *Багатофункціональний комплекс на колишньому промисловому майданчику.*
- Gorgol, N. K. What Is a Resilient Smart City? Blue–Green Infrastructure as a Strategic Feature of Smart Urban Form: Empirical Evidence with a Particular Focus on the Songdo IBD and Aspern Seestadt in Vienna. *Sustainability*. 2024. Vol. 16, (5), 1758. <https://doi.org/10.3390/su16051758>. *Новий міський район на базі колишнього аеродрому.*
- Inside One of Europe's Largest Urban Development Projects–aspern Seestadt. Esri. URL: <https://www.esri.com/about/newsroom/blog/vienna-seestadt-smart-city-prototyping> (дата звернення: 13.12.2025). *Новий міський район на базі колишнього аеродрому.*

- Kendall square. Final report 2013. Cambridge Community Development Department. Cambridge, 2013. URL: https://www.cambridgema.gov/-/media/Files/CDD/Planning/Studies/K2C2/finalreports/k2c2_kendall_final_report.pdf (дата звернення: 13.12.2025). *Територіальний інноваційний кластер поруч із MIT, який просуває стратегії мобільності, енергоефективності і «walkable» середовища.*
- Les Lumières Pleyel. Snøhetta. URL: <https://www.snohetta.com/projects/les-lumieres-pleyel> (дата звернення: 13.12.2025). *Проект багатофункціональної забудови у паризькому передмісті вздовж існуючої залізниці.*
- Masterplan High Tech Campus by JHK Architecten. Architizer. URL: <https://architizer.com/projects/masterplan-high-tech-campus/> (дата звернення: 13.12.2025). *«Квадратний кілометр» інновацій в Ейденховені.*
- Masterplan. hafencitycom. URL: <https://www.hafencity.com/en/overview/masterplan> (дата звернення: 13.12.2025). *Перетворення портової території на змішаний квартал.*
- Northeastern University Center for Coastal Cities Climate... Snøhetta. URL: <https://www.snohetta.com/projects/northeastern-university-center-for-coastal-cities-climate-solutions-and-research-lagoon> (дата звернення: 13.12.2025). *Центр та дослідницька лагуна, як серце та штаб-квартира нового кампусу, є місцем, яке об'єднує вчених, студентів та підприємців із широкою громадськістю.*
- University Campus Klagenfurt. Snøhetta. URL: <https://www.snohetta.com/projects/university-campus-klagenfurt> (дата звернення: 13.12.2025). *Простори для навчання і викладання, що надихають.*
- Welcome to Aspern Seestadt: visionary urban development in Vienna. aspern Seestadt. URL: <https://www.aspern-seestadt.at/en> (дата звернення: 13.12.2025). *Новий міський район на базі колишнього аеродрому.*

Джерела інформації для аналізу теоретичного досвіду архітектурно-містобудівної організації культурно-інноваційних кластерів

- Bilaşco, Ş., Horeczki, R., Rącz, S., Roşca, S., Dohotar, V., Vescan, I., Fodorean, I., Sestras, P. Spatial Analysis of Creative Industries for Urban Functional Zones: A GIS-Based Comparative Study in Eastern European

- Regional Centres: Cluj-Napoca (Romania) and Pécs (Hungary). Applied Sciences. 2024. Vol. 14, (3), 1088. <https://doi.org/10.3390/app14031088>.
- Cities, Culture, Creativity: Leveraging Culture and Creativity for Sustainable Urban Development and Inclusive Growth. Paris: UNESCO, and Washington, D.C.: World Bank, 2021. <https://doi.org/10.1596/978-92-3-100452-0>.
 - Evans, G. From Cultural Quarters to Creative Clusters: Creative Spaces in the New City Economy. The Sustainability and Development of Cultural Quarters: International Perspectives. 2009. P. 32–59. URL: https://www.academia.edu/114486967/From_cultural_quarters_to_creative_clusters_creative_spaces_in_the_new_city_economy
 - Flego, C., Tei, A. Creative and cultural hub sustainability: from theory to practice. International Journal of Cultural Policy. 2024. P. 1–16. <https://doi.org/10.1080/10286632.2024.2372332>.
 - Tricarico, L. Placemaking in the Post-Pandemic Context: Innovation Hubs and New Urban Factories. Sustainability. 2024. Vol. 16, (3), 1030. <https://doi.org/10.3390/su16031030>.
 - Zhou, C., Petryshyn, H., Kryvoruchko, O., Kochan, O., Przystupa, K. Potential and Opportunities of Use of Postindustrial Buildings and Territories for Urban Development: Case Studies of the Historical Area in Lviv (Ukraine). Sustainability. 2022. Vol. 14, № 23, 16020. <https://doi.org/10.3390/su142316020>.

Джерела інформації для аналізу практичного досвіду архітектурно-містобудівного проєктування культурно-інноваційних кластерів

- 22@ Barcelona. For and from citymakers around the globe | use: urban sustainability exchange. Metropolis. URL: <https://use.metropolis.org/case-studies/22-barcelona> (дата звернення: 13.12.2025). *Комплексна реадптація великої колишньо-промислової території в інноваційний дистрикт.*
- A work of urban repair. Allies and Morrison. URL: <https://www.alliesandmorrison.com/projects/kings-cross> (дата звернення: 13.12.2025). *Масштабна трансформація колишніх промислових земель залізниці King's Cross Central у мікс житла, офісів, творчих закладів, університетських корпусів і громадських просторів.*

- Arenas, L., Atienza, M., Vergara Perucich, J. F. Ruta N an island of innovation in Medellín's downtown. *Local Economy: The Journal of the Local Economy Policy Unit*. 2020. Vol. 35, № 5. P. 419–439. <https://doi.org/10.1177/0269094220961054>. *Будівля-ядро для розвитку інноваційного кластера шляхом громадських ініціатив.*
- Budapest South Gate Masterplan. Snøhetta. URL: <https://www.snohetta.com/projects/budapest-south-gate-masterplan> (дата звернення: 13.12.2025). *Новий багатофункціональний комплекс на Дунаї, орієнтований на студентів.*
- Elektrownia Powiśle – Przestrzeń możliwości. URL: <https://elektrowniapowisle.com/> (дата звернення: 13.12.2025). *Приклад реновації у креативний mixed-use простір.*
- Gießen Heyligenstaedt. Snøhetta. URL: <https://www.snohetta.com/projects/giessen-heyiligenstaedt> (дата звернення: 13.12.2025). *Багатофункціональний комплекс на колишньому промисловому майданчику.*
- Jesselton Docklands. Snøhetta. URL: <https://www.snohetta.com/projects/jesselton-docklands> (дата звернення: 13.12.2025). *Переосмислення порту в новий культурний центр, що водночас висвітлює місцеві традиції і штовхає до розвитку нового.*
- Kendall square. Final report 2013. Cambridge Community Development Department. Cambridge, 2013. URL: https://www.cambridgema.gov/-/media/Files/CDD/Planning/Studies/K2C2/finalreports/k2c2_kendall_final_report.pdf (дата звернення: 13.12.2025). *Територіальний інноваційний кластер поруч із MIT, який просуває стратегії мобільності, енергоефективності і «walkable» середовища.*
- Les Lumières Pleyel. Snøhetta. URL: <https://www.snohetta.com/projects/les-lumieres-pleyel> (дата звернення: 13.12.2025). *Проект багатофункціональної забудови у паризькому передмісті вздовж існуючої залізниці.*
- Masterplan. hafencitycom. URL: <https://www.hafencity.com/en/overview/masterplan> (дата звернення: 13.12.2025). *Перетворення портової території на змішаний квартал.*
- Snøhetta's proposal for Skamarken will return the Drammen... Snøhetta. URL: <https://www.snohetta.com/news/snohettas-proposal-for-skamarken-will-return-the-drammen-river-to-the-city> (дата звернення: 13.12.2025).

Реновація прирічкових територій в новий культурно-інноваційний магніт міста.

- The Distillery Historic District | Home Page. The Distillery District. URL: <https://www.thedistillerydistrict.com/> (дата звернення: 13.12.2025). *Перетворення великого комплексу вікторіанської промислової архітектури у пішохідний культурно-комерційний квартал, що стало магнітом для креативних бізнесів.*
- Як занедбана «Фабрика повидла» у Львові стала надсучасним артцентром і ревіталізувала цілий район – ReHERIT. ReHERIT. URL: <https://reherit.org.ua/yak-zanedbana-fabryka-povydla-u-lvovi-stala-nadsuchasnym-arttsentrom-i-revitalizovala-tsilyj-rajon/> (дата звернення: 13.12.2025).

Джерела інформації для аналізу теоретичного досвіду архітектурно-містобудівної організації мультимодальних кластерів економічного зростання

- Kasarda, J. Aerotropolis 4.0. Airport World. 2022. № 2. P. 16–17. URL: <https://airport-world.com/wp-content/uploads/2022/06/AW2-2022-aerotropolis.pdf>
- Thomas, R., Pojani, D., Lenferink, S., Bertolini, L., Stead, D., van der Krabben, E. Is transit-oriented development (TOD) an internationally transferable policy concept? Regional Studies. 2018. Vol. 52, № 9. P. 1201–1213. <https://doi.org/10.1080/00343404.2018.1428740>.
- Туровець О. Ю. Містобудівні інноваційні центри як інструмент економічного розвитку України // Сучасні проблеми архітектури та містобудування, 2025. – № 71. – С. 374–384. <https://doi.org/10.32347/20773455.2025.71.374-384>.
- Zandiatashbar, A., Hamidi, S., Foster, N., Park, K. The Missing Link between Place and Productivity? The Impact of Transit-Oriented Development on the Knowledge and Creative Economy. Journal of Planning Education and Research. 2019. Vol. 39, №. 4. P. 429–441. <https://doi.org/10.1177/0739456x19826271>.

Джерела інформації для аналізу практичного досвіду архітектурно-містобудівного проектування мультимодальних кластерів економічного зростання

- A work of urban repair. Allies and Morrison. URL: <https://www.alliesandmorrison.com/projects/kings-cross> (дата звернення: 13.12.2025). *Масштабна трансформація колишніх залізничних промислових земель King's Cross Central у мікс житла, офісів, творчих закладів, університетських корпусів і громадських просторів.*
- Boston Seaport Innovation District. The Atlas of Urban Tech. URL: <https://atlasofurbantech.org/cases/usa-boston-seaport-innovation-district/> (дата звернення: 13.12.2025). *Інноваційний район, який робить ставку на змішане використання, інфраструктуру для досліджень і цифрові/смарт-опції міського управління, водночас вирішуючи питання стійкості – дренажу, енергоефективного будівництва та пішохідності.*
- Gorgol, N. K. What Is a Resilient Smart City? Blue–Green Infrastructure as a Strategic Feature of Smart Urban Form: Empirical Evidence with a Particular Focus on the Songdo IBD and Aspern Seestadt in Vienna. Sustainability. 2024. Т. 16, № 5. С. 1758. <https://doi.org/10.3390/su16051758>. *Новий міський район на базі колишнього аеродрому.*
- Inside One of Europe's Largest Urban Development Projects–aspern Seestadt. Esri. URL: <https://www.esri.com/about/newsroom/blog/vienna-seestadt-smart-city-prototyping> (дата звернення: 13.12.2025). *Новий міський район на базі колишнього аеродрому.*
- KCAP. URL: <https://www.kcap.eu/projects/40/fellenoord-eindhoven> (дата звернення: 13.12.2025). *Перетворення території навколо центральної залізничної станції на жвавий міський центр змішаного використання.*
- Les Lumières Pleyel. Snøhetta. URL: <https://www.snohetta.com/projects/les-lumieres-pleyel> (дата звернення: 13.12.2025). *Проект багатофункціональної забудови у паризькому передмісті вздовж існуючої залізниці.*
- Welcome to Aspern Seestadt: visionary urban development in Vienna. aspern Seestadt. URL: <https://www.aspern-seestadt.at/en> (дата звернення: 13.12.2025). *Новий міський район на базі колишнього аеродрому.*

Навчально-методичне видання

КОНЦЕПТУАЛЬНЕ АРХІТЕКТУРНЕ ПРОЄКТУВАННЯ МІСТОБУДІВНИХ І ЛАНДШАФТНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ОБ'ЄКТІВ

Методичні вказівки

до виконання концептуального проєкту інноваційного
багатофункціонального центру територіально-просторового розвитку
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю G-17 «Архітектура та містобудування»

Укладачі: **Шебек** Надія Миколаївна,
Туровець Олексій Юрійович

Випусковий редактор *Л. С. Тавлуй*
Комп'ютерне верстання *К. А. Мавроді*

Підписано до друку 23.04.2026. Формат 60 x 84_{1/16}
Ум. друк. арк. 1,63. Обл.-вид. арк. 1,75.
Електронний документ. Вид. № 23/III-26

Видавець і виготовлювач:
Київський національний університет будівництва і архітектури
Проспект Повітряних Сил, 31, Київ, Україна, 03037

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК № 808 від 13.02.2002

